

Vergaderjaar 2012–2013

32 641

Wijziging van de Wet op de vaste boekenprijs in verband met de evaluatie van die wet

E

NADERE MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 22 oktober 2012

I ALGEMEEN

Inleiding

Graag dank ik de leden van de fracties van de VVD en GroenLinks voor hun aanvullende vragen naar aanleiding van de memorie van antwoord. De vragen hebben in hoofdzaak betrekking op de uitvoerbaarheid van het amendement De Liefde/Voordewind. Daarnaast stellen de leden van de VVD-fractie een vraag over het geïmporteerde boek.

1. Uitvoerbaarheid amendement wetenschappelijke boek

De leden van de fractie van de VVD vragen of het wel verantwoord is om het amendement te handhaven, nu ik zelf problemen zie rond de toepassing van de wettelijke criteria en ik als gevolg daarvan (veel) bezwaar- en beroepszaken verwacht.

In de memorie van antwoord heb ik gesteld dat het amendement goed uitvoerbaar is. Niettemin voorzag ik wel problemen bij de uitvoering. Inmiddels hebben de wetenschappelijke uitgevers uw commissie bij brief van 3 mei jl. laten weten dat zij de voorgestelde afbakening van het wetenschappelijke boek in de praktijk goed hanteerbaar achten en geen extra administratieve lasten verwachten. Bij onduidelijkheid of meningsverschillen over de status van een W-boek¹ wordt het Commissariaat voor de Media om een oordeel gevraagd. Ik voeg hieraan toe dat het Commissariaat ook actief de uitgevers zal voorlichten over de toepassing van de in de wet vermelde criteria. Mijn verwachting is dat de uitvoeringslasten van het Commissariaat wel zullen toenemen maar dat het aantal bezwaar- en beroepszaken binnen aanvaardbare grenzen zal blijven. Derhalve zie ik geen aanleiding om terug te komen op mijn positieve oordeel over de uitvoerbaarheid van het amendement.

De leden stellen dat de categorie boeken die in het amendement aan de orde is, «niet voldoet aan de criteria van (1) beschikbaar in voorraad houdende boekhandels en (2) bestsellersfund-lowsellers». Indien de leden bedoelen dat de categorie boeken waarop het amendement betrekking

¹ Evenals in de memorie van antwoord gebruik ik de term «W-boek» voor de uitgeversindeling en de term «wetenschappelijk boek» voor de wettelijke definitie.

heeft meer de kenmerken vertoont van het schoolboek dan van het algemene boek, dan ben ik het hiermee eens.

De leden van de fractie van Groen Links vragen om nadere uitleg bij de wettelijke definitie van het wetenschappelijke boek, gegeven het feit dat het verschil, zoals dat in de memorie van antwoord wordt gemaakt tussen de uitgeversindeling enerzijds en de wettelijke definitie van het wetenschappelijk boek anderzijds, in het amendement niet op dezelfde wijze wordt gemaakt.

De reden voor de verwarring bij de leden schuilt in de door hen geciteerde toelichting bij het amendement. De toelichting stelt namelijk dat de marktpositie van het W-boek (i.e. alle wetenschappelijke boeken conform de uitgeversindeling) volstrekt identiek is aan de marktpositie van het schoolboek, zoals op het punt van de distributie en het ontbreken van risico bij de tussenhandel vanwege de verplichte aanschaf door leerlingen respectievelijk studenten. In de memorie van antwoord heb ik uiteengezet dat deze gelijkstelling feitelijk onjuist is, omdat W-boeken niet uitsluitend ten behoeve van het HBO- en WO-onderwijs worden geproduceerd maar voor een veel bredere kring van afnemers waaronder ook het algemene publiek. Dientengevolge zal naar alle waarschijnlijkheid slechts een klein deel van de W-boeken vallen onder de wettelijke definitie van het wetenschappelijke boek die, mutatis mutandis, identiek is aan de definitie van het schoolboek. De indiener van het amendement heeft voor deze definitie gekozen. Er is dus geen sprake van een door mij gemaakte «vertaling» van de toelichting in de wettelijke definitie.

De leden vragen zich voorts af hoe nu precies de verhouding is tussen de twee criteria. Enerzijds stelt de memorie van antwoord dat de criteria cumulatief zijn, anderzijds dat alleen het eerste criterium feitelijk telt. Ik bevestig dat de criteria cumulatief zijn. Hoe de twee criteria zich tot elkaar verhouden licht ik het beste toe aan de hand van het schoolboek. Uitgevers hebben geen enkel probleem bij het identificeren van schoolboeken. Alle schoolboeken hebben namelijk het karakter van les- en leermethodes. Boeken die wel op school worden gebruikt maar niet voldoen aan het eerste criterium, bijvoorbeeld atlanten en woordenboeken, worden gerekend tot het algemene boek. Uitgevers gaan niet na of en hoeveel onderwijsinstellingen een bepaald schoolboek hebben voorgeschreven. Een schoolboek wordt immers per definitie door scholen voorgeschreven anders zou de betreffende uitgave überhaupt niet op de markt verschijnen.

Voor wetenschappelijke boeken geldt dezelfde redenering. Bij W-boeken die evident voor gebruik in het HBO- en WO-onderwijs zijn bestemd, mag de uitgever er van uitgaan dat het boek wordt «voorgeschreven». Hij hoeft dan het tweede criterium niet zelfstandig te toetsen.

Daarnaast worden er in het onderwijs boeken gebruikt die niet te beschouwen zijn als les- en leermethoden en die naar vorm en inhoud ook niet evident gericht zijn op informatie overdracht in het onderwijs.

In de memorie van antwoord schreef ik over deze categorie dat de beschikkingenpraktijk van het Commissariaat duidelijkheid zal moeten scheppen over de toepassing van de wet. Ik kan hieraan toevoegen dat bij twijfel over het eerste criterium, uitsluitel kan worden geboden op grond van het tweede criterium. Met andere woorden, als uitgevers verwachten dat een boek, waarvan niet evident is dat het als wetenschappelijk boek moet worden aangemerkt, in ruime mate door studenten zal worden aangeschaft en het onderwijs feitelijk de dominante markt is, dan valt dit boek buiten het bereik van de wet. Onder dominant versta ik een aandeel van boven de 70%.

De uitgevers stellen in hun bovengenoemde brief ook een dergelijke werkwijze voor. Wel stel ik vast dat de uitgevers op twee punten aan de wettelijke definitie een eigen interpretatie geven die niet strookt met de

tekst van het amendement. Bij twijfel over de dominante markt, willen de uitgevers geen prijsbinding toepassen. Ik acht het evenwel in strijd met de wettelijke definitie van het wetenschappelijke boek indien uitgevers bij onduidelijkheid over de toepasselijkheid van zowel het eerste als het tweede criterium, zouden kiezen voor een vrije verkoopprijs. Daarnaast lijken de uitgevers ten onrechte te veronderstellen dat de criteria niet cumulatief maar alternatief zijn.

De leden van de fractie van Groen Links vragen of het wetsvoorstel door het aangenomen amendement niet problematisch is geworden gelet op de inconsistentie van begrippen en redeneringen, de te verwachten verhoging van administratieve lasten en uitvoeringslasten, de weerstand in het veld, de problemen rond de afbakening van het «wetenschappelijke» boek en het feit dat de distributie van wetenschappelijke boeken niet echt lijkt af te wijken van andere boeken.

Wat betreft de uitvoerbaarheid van het amendement en de verhoging van administratieve en uitvoeringslasten verwijs ik naar mijn reactie ter zake op de vragen van de leden van de VVD. Naar mijn oordeel is er geen sprake van inconsistentie van begrippen en redeneringen, wel wordt de wet voor W-boeken tengevolge van het amendement minder eenvoudig toe te passen, zoals ik hierboven nader heb toegelicht. De oorzaak vormt de tussenpositie die W-boeken qua distributiewijze en doelgroep innemen. Een deel van de W-boeken vertoont in dit opzicht meer gelijkenis met het schoolboek en de marktpositie van het andere deel lijkt meer op die van het algemene boek. Over de omvang van beide delen ontbreken vooralsnog harde gegevens.

Bij de «weerstand in het veld» gaat het feitelijk om een tweedeling, waarbij de uitgevers pro en de boekverkopers contra het amendement zijn.

Voor mijn antwoord op de afbakeningskwestie en de distributie van W-boeken verwijs ik naar het slot van paragraaf 2 van de memorie van antwoord.

2. Europese regelgeving

De leden van de VVD-fractie vragen of het onder de wet brengen van geïmporteerde boeken niet strijdig is met Europese regelgeving.

De wetswijziging is conform de Europese regelgeving. Op de verhouding tussen het wetsvoorstel en Europese regelgeving is uitgebreid ingegaan in de memorie van toelichting.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
H. Zijlstra